

NOWE PRAWO | Split payment jest rozwiązaniem mającym uszczelnić system poboru podatku oraz zwalczyć oszustwa.

Podzielona płatność VAT już od 1 lipca

WOJCIECH WĘGRZYN

adwokat,
associate w zespole VAT
w kancelarii SK&S

Podzielona płatność VAT (ang. *split payment*) jest nowym rozwiązaniem wprowadzonym przez Ministerstwo Finansów od 1 lipca 2018 r. mającym na celu uszczelnienie systemu poboru VAT oraz walkę z oszustwami w tym podatku. Rozwiązanie to ma uzupełnić dotychczasowy pakiet działań uszczelniających system VAT (który obejmował m.in. poszerzenie katalogu towarów i usług objętych odwrotnym obciążeniem czy wprowadzenie odpowiedzialności solidarnej nabywcy za VAT od dostawy towarów wrażliwych).

Polska nie jest autorem tej koncepcji, niemniej należy do awangardy państw unijnych, które zdecydowały się na implementowanie podobnego mechanizmu. Podzielona płatność w różnej formie występuje już w Holandii, Rumunii, Włoszech i Czechach, a kolejne państwa zastanawiają się nad jej wprowadzeniem.

Na czym to polega

Mechanizm podzielonej płatności VAT polega na rozdzieleniu płatności za nabyty towar lub usługę na kwotę netto (wartość towaru lub usługi bez VAT) oraz kwotę VAT z zastosowaniem właściwej stawki podatku. Decydując

Zapłata dostawcy w mechanizmie podzielonej płatności VAT:

Kwota VAT	➔	Rachunek VAT
Kwota netto	➔	Dowolna forma – na dotychczasowych zasadach

wpłaci należność z tytułu VAT na rachunek urzędu skarbowego. Natomiast ewentualne wykorzystanie wolnych środków do innych celów wymaga zgody urzędu skarbowego na dokonanie wypłaty z rachunku VAT.

Urząd musi się zgodzić na wypłatę środków

W przypadku złożenia wniosku o zwrot nadwyżki salda na rachunku VAT na rachunek rozliczeniowy urząd skarbowy ma 60 dni na podjęcie decyzji. Co więcej, przesłanki odmówienia zgody są określone dość dyskrecyjnie i podlegają ocenie organów podatkowych. Jedną z nich jest już sama obawa, że podatnik nie zapłaci podatku lub wystąpi zaległość podatkowa albo zostanie ustalone dodatkowe zobowiązanie podatkowe, czyli nałożona zostanie tzw. sankcja VAT.

Interesujące jest przy tym, że stwierdzona już zaległość podatkowa jest przesłanką odmowy wypłaty środków do wysokości zaległości wraz z odsetkami, natomiast obawa wystąpienia zaległości podatkowej może zgodnie z literalnym brzmieniem przepisów uzasadnić wstrzymanie wypłaty kwoty wyższej, niż spodziewana wysokość zaległości podatkowej. Podobnie podatek, który zgodnie z obawą urzędu skarbowego może nie zostać zapłacony przez podatnika, także jest niezależny od wysokości zablokowanego zwrotu VAT i może teoretycznie wstrzymać wypłatę wyższej kwoty. W praktyce więc podatnicy mogą się zapewne spodziewać trudności w odzyskaniu środków z rachunku VAT, jeżeli w tym samym cza-

Wykorzystanie środków zgromadzonych na rachunku VAT:

Rachunek VAT	➔	Zapłata VAT kontrahentowi
	➔	Wpłata VAT do urzędu skarbowego

” Środki zgromadzone na rachunku VAT nie mogą być wykorzystane na zapłatę zobowiązania lub zaległości podatkowej w innym podatku niż VAT

się na zastosowanie mechanizmu podzielonej płatności, która od 1 lipca 2018 r. jest mechanizmem dobrowolnym, nabywca towarów lub usług wpłaca kwotę netto na rachunek rozliczeniowy sprzedawcy, płaci gotówką lub rozlicza w dowolny inny sposób (np. poprzez kompensatę, barterem). Natomiast kwota VAT jest automatycznie wpłacana na specjalny rachunek VAT utworzony przez bank, w którym sprzedawca posiada rachunek rozliczeniowy powiązany z rachunkiem VAT. Płatność może nastąpić wyłącznie w formie specjalnego polecenia

przelewu, w którym należy wpisać numer opłacanej faktury (opłacie każdej faktury VAT musi nastąpić osobnym przelewem).

Nie można swobodnie dysponować

Istota rozwiązania sprowadza się do tego, że kwotami zgromadzonymi na rachunku VAT podatnik nie może swobodnie dysponować. W uproszczeniu: może on jedynie opłacić tymi środkami kwotę VAT wynikającą z faktury swojego dostawcy lub

CIĄG DALSZY NA STRONIE 4

CIĄG DALSZY ZE STRONY 3

sie prowadzona jest u nich kontrola podatkowa lub celno-skarbowa.

Dobrowolność stosowania...

Wchodzące w życie przepisy zakładają dobrowolność stosowania mechanizmu podzielonej płatności, ale Ministerstwo Finansów już pracuje nad nowelizacją, która zgodnie z zapowiedziami ma wprowadzić obowiązek stosowania tego mechanizmu wobec usług i towarów, których krajowa dostawa jest obecnie objęta mechanizmem odwrotnego obciążenia (np. różne rodzaje metali, elektroniki, usługi budowlane podwykonawców) lub odpowiedzialnością solidarną nabywcy (np. paliwo, określone metale i elektronika). Planuje się wprowadzenie obowiązkowego stosowania mechanizmu w odniesieniu do ww. kategorii towarów i usług nie wcześniej niż w pierwszej połowie 2019 r., jeżeli po półrocznym okresie obowiązywania systemu dobrowolnego ministerstwo uzna, że rozwiązanie się sprawdziło.

Dobrowolność stosowania nowego rozwiązania oznacza, że można je stosować w sposób wybiórczy, czyli nie każda faktura musi być uregulowana z zastosowaniem podzielonej płatności. To nabywca decyduje, którą fakturę zapłaci z zastosowaniem tego mechanizmu, w tym w całości lub w części i wobec którego dostawcy go zastosuje.

...ale czy na pewno

Dobrowolność stosowania split payment z założenia jest jedynie jednostronna, gdyż to nabywcy towarów lub usług pozostawiony jest wybór skorzystania z mechanizmu podzielonej płatności. W teorii, jeśli nabywca robi przelew na rachunek VAT sprzedawcy, to ten ostatni powinien zaakceptować taką formę rozliczenia transakcji. Gdy sprzedawca zgromadzi w ten sposób odpowiednią ilość środków na rachunku VAT, zapewne również sam będzie preferował dokony-

Przesłanki odmowy wypłaty środków z rachunku VAT:

Zaległość podatkowa (do wysokości zaległości wraz z odsetkami)

Obawa wystąpienia zaległości podatkowej

Obawa wystąpienia przesłanek do nałożenia sankcji VAT

Obawa nieuiszczenia podatku (np. długotrwałe niezapłacenie podatków, wyzbywanie się majątku, itp.)

Barter i karta płatnicza wyłączone ze split payment

Z podzielonej płatności nie będzie można skorzystać, gdy rozliczenie VAT następuje za pomocą kompensaty lub barterem, kartą płatniczą, na rachunek powierniczy (ponieważ nie jest to rachunek rozliczeniowy) albo w walucie obcej. ■

wanie płatności za swoje faktury zakupowe z zastosowaniem podzielonej płatności VAT, żeby nie „zamrażać” środków obrotowych na rachunku VAT.

Przy założeniu, że sprzedawca uzyska 100 proc. VAT należnego z tytułu swojej sprzedaży na rachunek VAT, pełna równowartość przysługującego mu do odliczenia VAT naliczonego pozostanie niewykorzystana na rachunku VAT po opłaceniu różnicy pomiędzy VAT należnym a naliczonym na rachunek urzędu skarbowego, chyba że sprzedawca skorzysta z mechanizmu podzielonej płatności VAT w rozliczeniach ze swoimi dostawcami. W ten sposób rozpowszechnienie się nowej formy rozliczeń będzie w praktyce ograniczało „dobrowolność” wykorzystania opisanego mechanizmu przez podatników.

PRZYKŁAD:

Sprzedawca nalicza 1000 zł VAT należnego z tytułu swojej sprzedaży i odlicza 600 zł VAT naliczonego. Nabywcy towarów

lub usług sprzedawcy decydują się na zapłatę 600 zł VAT na rachunek VAT sprzedawcy, a pozostałe 400 zł regulują w dowolnej innej formie na dotychczasowych zasadach. W sytuacji gdy sprzedawca nie zdecydował się na skorzystanie z mechanizmu podzielonej płatności w stosunku do swoich dostawców, po opłaceniu z rachunku VAT różnicy pomiędzy VAT należnym a naliczonym w kwocie 400 zł na rachunku VAT pozostanie niewykorzystane 200 zł. Gdy natomiast sprzedawca zdecydował się na zapłatę 200 zł na rachunek VAT swoich dostawców, a pozostałe 400 zł zapłaci w tradycyjnej formie, wszystkie środki zgromadzone na rachunku VAT zostaną wykorzystane.

Wątpliwości wywołuje kwestia, czy i na ile podatnicy mogą w granicach swobody umów samodzielnie uregulować pomiędzy sobą kwestię rozliczeń z wykorzystaniem mechanizmu

podzielonej płatności i np. zakazać korzystania z tej formy płatności przez nabywcę. Analizując brzmienie przepisów, wydaje się, że prawo do zapłaty kwoty VAT na rachunek VAT sprzedawcy jest ustawowym uprawnieniem kupującego, które nie może być wyłączone umownym postanowieniem. Jednak Ministerstwo Finansów nie widzi żadnego problemu w tym, aby na podstawie porozumienia stron kontrahenci wyłączyli możliwość skorzystania z mechanizmu przez kupującego (por. odpowiedź na interpelację poselską nr 18445).

Niezależnie od tego, czy takie wyłączenie jest prawnie dopuszczalne, sprzedawcy regulujący z kupującymi kwestie płatności z wyłączeniem mechanizmu podzielonej płatności mogliby mieć dylemat w razie, gdy kupujący uiszcza jednak kwotę VAT na rachunek VAT sprzedawcy wbrew umownym postanowieniom. W takiej sytuacji sprzedawca będzie mógł zwrócić podatek na rachunek VAT kupującego, ryzykując, że zwrócone środki nie zostaną mu ponownie zapłacone i sprawa skończy się sporem cywilnoprawnym, albo zignorować umowne ustalenia przeciwnie i zwrócić się o zgodę urzędu skarbowego na wypłatę środków z rachunku VAT, unikając powyższego ryzyka, ale wydłużając sobie termin oczekiwania na możliwość dysponowania środkami i narażając się na możliwość odmowy wypłaty ze strony urzędu.

Oczywiście sprzedawcy mogą także motywować kupujących do zaniechania przekazywania płatności na rachunek VAT poprzez różne niewiążące zachęty, np. rabaty za uiszczenie płatności w tradycyjny sposób. Znamienne jest jednak, że Ministerstwo Finansów już ocenia takie zachowanie jako podejrzane, gdyż ostrzega kupujących przed wchodzeniem w tego rodzaju transakcje, sugerując, że sprzedawcy ograniczający możliwość wykorzystania mechanizmu podzielonej płatności VAT mogą okazać się podatnikami nieuczciwymi. Co więcej, w przypadku kupującego zaakceptowanie takich warunków transakcji może być w ocenie urzędu równoznaczne z brakiem dochowania należytej staranności, jeżeli sprzedawca okaże się nieuczciwym podatnikiem i stwarzać ryzyko podważenia prawa kupującego do odliczenia VAT naliczonego. ©